



# Reiseliv – i og i tilknytning til verneområder

## DNs reiselivsprosjekt





De gjenværende naturområdene i Norge uten tyngre tekniske inngrep finnes i stor grad i fjellet. Bevaring av disse områdenes kvaliteter mot irreversible inngrep er å sikre den viktigste kapitalen for en fremtidig naturbasert turistnæring i Norge.

St. prp. nr 65 (2002-2003)

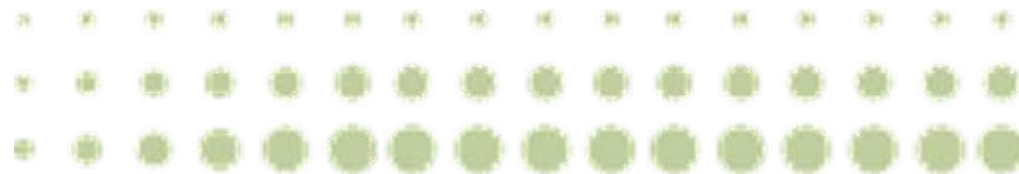




*Regjeringen legger følgende rammer til grunn for en overordnet politikk for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av fjellområdene:*

- Vår unike fjellnatur skal bevares som kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelser, samtidig som disse ressursene skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i fjellbygdene.
- Forvaltningen av fjellområdene skal ta utgangspunkt i de rammebetingelsene som den sårbare fjellnaturen setter, dvs. en økosystemtilnærming.
- Norsk fjellnatur og kulturhistoriske verdier i fjellet skal utvikles som merkevare for økt turistmessig bruk av fjellområdene.

St. prp. nr 65 (2002-2003)





Med dette utgangspunktet ser regjeringen et potensial for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av våre fjellområder. De natur- og kulturhistoriske verdiene er de to viktigste innsatsfaktorene for turisme i fjellområdene. Nasjonalparker og andre verneområder i fjellområdene har mye av den mest storslåtte og mangfoldige naturen i Norge. Det særegne ved nasjonalparker og andre verneområder gjør at disse områdene vil kunne fungere som "trekkplaster" for turister og dermed gi nasjonalparkkommunene et ekstra fortrinn i reiselivssammenheng.

St. prp. nr 65 (2002-2003)

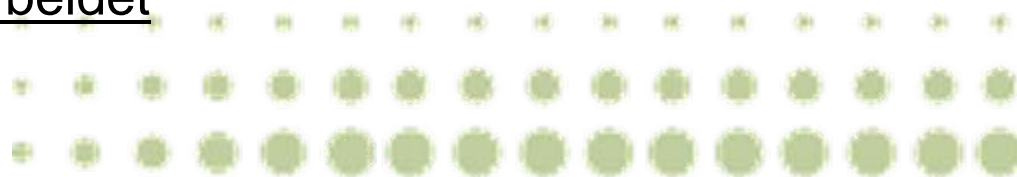




## Reiseliv i forbindelse med store verneområder

Føringer/signaler i RNB 2003 (fjellteksten)

- ønskelig med økt turistmessig bruk innenfor rammen av natur- og kulturverdier og verneformål
- et utvalg av nasjonalparkene kan brukes til markedsføring og tilrettelegging for flere og mer langvarige besøk i og nær nasjonalparkene, og tilrettelegging for varierte opplevelser
- potensiale for økt bruk av nasjonalparkene til eks. ulike former for utleie, overnatting, servering, jakt, fiske, guiding/fjellføring, ridning mv
- nye tekniske anlegg skal lokaliseres utenfor verneområder. Det er viktig at slike anlegg lokaliseres slik at press mot sårbare deler av verneområdene unngås
- fortsatt strengt motorferdselregime i nasjonalparker
- gi prioritet til forvaltningsplanarbeidet





## St.prp.nr.65 (2002 – 2003) – ”Fjellteksten”

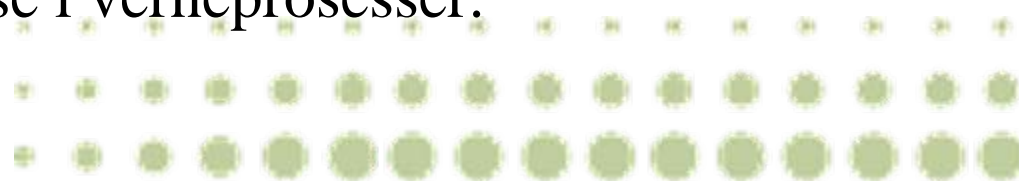
Regjeringen legger **følgende rammer** til grunn for en **overordnet politikk** for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av fjellområdene:

- Vår unike fjellnatur skal bevares som kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelser, samtidig som disse ressursene skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i fjellbygdene.
- Forvaltningen av fjellområdene skal ta utgangspunkt i de rammebetingelsene som den sårbare fjellnaturen setter, dvs. en økosystemtilnærming.
- Norsk fjellnatur og kulturhistoriske verdier i fjellet skal utvikles som merkevare for økt turistmessig bruk av fjellområdene.



For å kunne øke den turistmessige bruken av våre verneområder og den lokale verdiskaping **vil regjeringen:**

- Oppheve forbudet mot kommersiell turisme slik det er formulert i vernebestemmelsene for Saltofjellet/Svartisen, Jotunheimen og Reisa nasjonalparker.
- Sørge for at det særlig innenfor landskapsvernområder legges til rette for mindre, miljøtilpasset turistvirksomhet innenfor rammen av verneformålet.
- Prioritere og forsere arbeidet med nye, og justere eldre forvaltningsplaner for verneområdene i fjellet.
- Legge til rette for at vern av områder og utvikling av nærliggende lokalsamfunn i større grad sees i sammenheng i forbindelse med verneprosesser.
- Så langt som mulig legge til rette for økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser.





# Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

## St.meld.nr. 21 (2004-2005)

### Arealpolitiske mål

Nasjonale resultatmål (4 av i alt 10):

- Fjellområdene skal forvaltes som landskap der kultur- og naturressursene, næringsmessig utnytting og friluftsliv sikres og gjensidig utfyller hverandre.
- Miljøkvaliteter i landskapet skal sikres og utvikles gjennom økt kunnskap og bevisst planlegging og arealpolitikk.
- Villreinens leveområder skal sikres.
- Fritidsbebyggelse skal lokaliseres og utformes med vekt på landskap, miljøverdier, ressursbruk og estetikk.

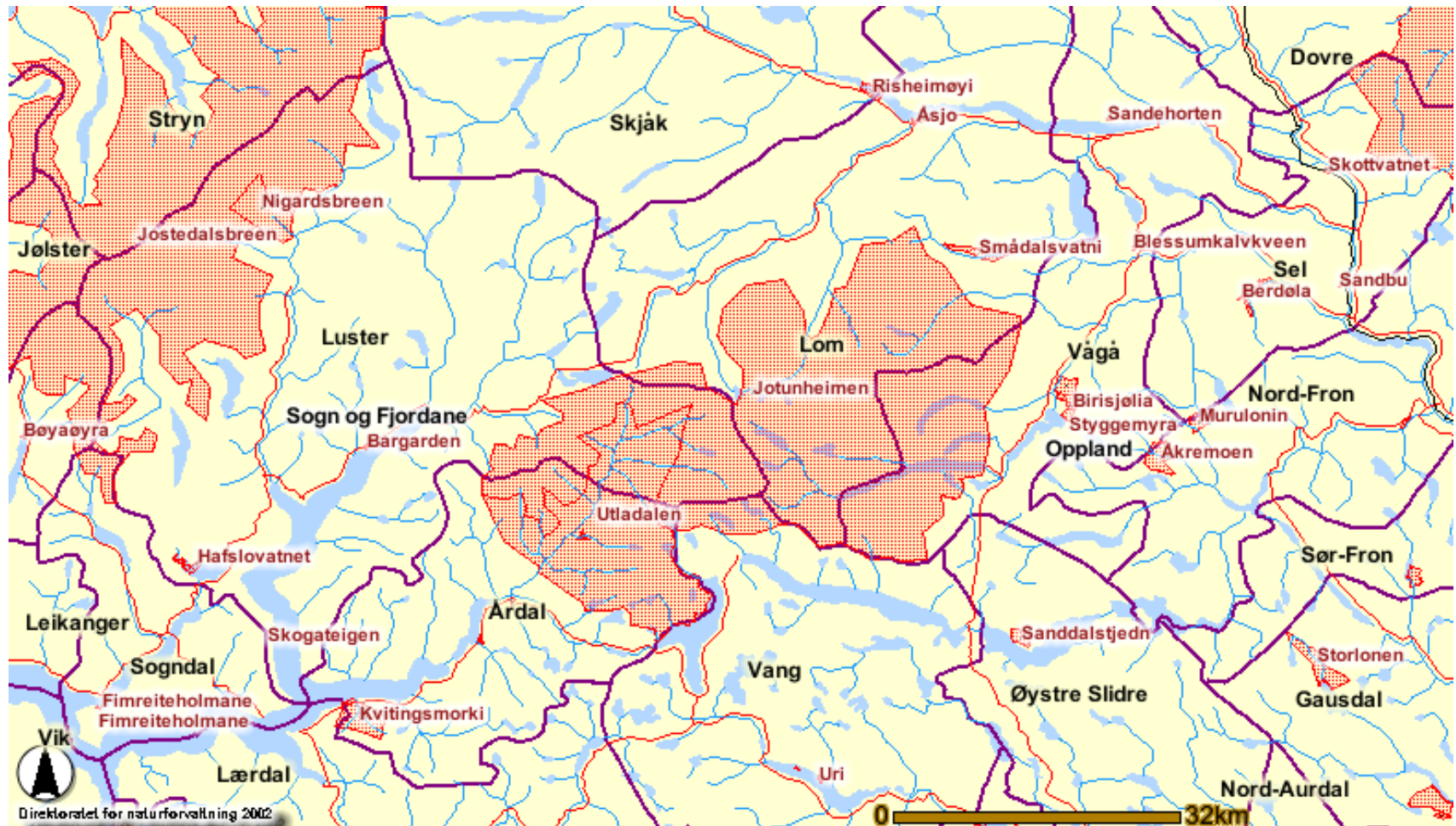


## Tre målformuleringer for arealvern – reiseliv

- Sikre ivaretagelse av biologisk mangfold gjennom å øke andelen av vernet areal samt redusere konfliktene knyttet til vern gjennom å bidra til gode planprosesser og økt lokal verdiskapning i tilknytning til verneområder
- Tilrettelegge for en bedre forvaltning av vernede områder med sikte på å bidra til økt forståelse for å ta vare på naturverdier
- Tilrettelegge for riktig og økt bruk av norsk natur og kulturlandskap slik at det kan gi grunnlag for økt verdiskapning og økt forståelse for å ta vare på naturverdier



# Jotunheimen nasjonalpark





Handlingsplan

## Handlingsplan for reiselivsnæringene



## Visjon og mål

- Norge skal ta en større del av den internasjonale veksten i reiselivet ved å være et av de foretrukne reisemålene for den kvalitetsbevisste reisende
- Verdiskapningen skal skje på en slik måte at miljøhensyn ivaretas og utnyttes som konkurransefortrinn





# Merkevarebyggingen av Norge som turistmål

- Hovedmålgruppen for merkevarestrategien er personer som søker naturbaserte opplevelser. Kjerneverdiene i den eksisterende merkevarestrategien er at Norge er et ekte, vennlig velskapt og velorganisert. Turistene skal få følelsen av å være i ett med natur og kultur.
- Merkevaren skal i større grad fokusere på tema - spisses





# Innovasjon Norge – Merkevaren Norge

- **Markedsstrategi**

Våre målgrupper internasjonalt tilhører kategorien “Naturbaserte ferie”. Hovedmotivene for en feriereise for denne kategorien reisende er å oppleve/se dramatisk og vakker natur, delta på aktiviteter som vandring, fiske eller skigåing, samt å bli kjent med den lokale kulturen. Alt dette skal skje i reine og uberørte omgivelser. I forbindelse med utviklingen av strategien for Merkevaren Norge er følgende tre behovssegmenter prioritert:

- De som ønsker å være “i ett med natur og kultur”
- De som ønsker å delta i “aktive naturopplevelser”
- De som ønsker “ro og oppladning i naturen”.





- Reiselivsnæringen skal leve av produkter som er ved siden av eller som kommer i tillegg til områdene og infrastrukturen friluftslivet baserer seg på, slik som guiding eller føring, opplæring, tyngre tilrettelegging, overnatting og servering, kulturtilbud





- Det må være en målsetting å holde friluftslivet basert på allemannsretten og frivillige organisasjoner i hevd og samtidig utvikle en livskraftig reiselivsnæring
- og
- Det må være en målsetting å utvikle et attraktive og lønnsomme reiselivsprodukt uten samtidig å kommersialisere friluftslivets ressursgrunnlag og infrastruktur





# Geoturisme

- Norge undertegner en avtale om at Norge skal drive sin reiselivsvirksomhet i tråd med prinsippene som kalles **geoturisme**.
- Norge blir dermed et foregangsland innen turisme i Europa, og blant de første i verden som forplikter seg til å satse på geoturisme.
- For vel et år siden kåret National Geographic Traveler de norske fjordene til verdens beste naturbaserte reisemål.
- **Hva er geoturisme?**
- National Geographic Society definerer geoturisme som "Turisme som ivaretar, forsterker og fremhever et steds lokale egenart – miljø, kultur, estetikk, kulturarv – og som kommer lokalsamfunnet til gode."
- Satsingen på denne typen reiseliv er i tråd med Nærings- og handelsdepartementets handlingsplan for reiselivsnæringene, der det blant annet heter at "Begrepet geoturisme brukes om helheten i destinasjonen, alt som gjør stedet unikt, så som flora og fauna, historie, vakre landskaper, tradisjonell arkitektur, lokal kultur og mat."
- et av tiltakene i Handlingsplanen er å sette av en million kroner til satsing på geoturisme i 2005.





# DNs "Reiselivsprosjekt"

Prosjektet skal bidra til å øke og bedre reiselivsnæringens bruk av norsk natur og kulturlandskap generelt og store verneområder spesielt gjennom å tydeliggjøre rammer og muligheter for utvikling med fokus på ansvaret for å ivareta biologisk mangfold og friluftsliv/allemannsretten





## Miljøforvaltningens rolle

### **Ikke ansvar for produktutvikling (reiselivsaktør), men:**

- tydeliggjøre rammer for forvaltning og bruk/utvikling av verneområdene
- bidra til generell kompetanseheving om naturverdier - naturbruk
- bidra til å synliggjøre "gode eksempler" (aktivitet, produkter, kursopplegg, tilretteleggingstiltak)
- utvikling av informasjonsmaterieill
- oppfølging av nasjonalparksentrene
- sørge for gode verneplanprosesser og gode forvaltningsplaner
- bidra til bedre sektorsamarbeid



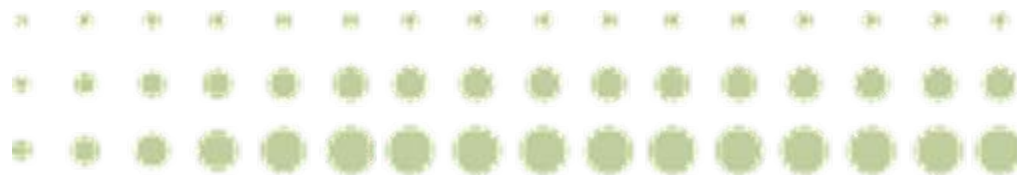
## Aktuelle tiltak for DN - 2005

- "samarbeidsforum for miljøtilpasset reiseliv" (med relevante reiselivs- og næringsorganisasjoner)
- Bidra til (videre-)utvikling av sertifiseringsordninger for naturbaserte reiselivsbedrifter og guideopplæring
- Revidere gjeldende retningslinjer for forvaltning av store verneområder (forvaltningshåndboka)
- bidra synliggjøring av "gode eksempler" på aktivitet og tiltak (suksess-historier)
- 2 pilotprosjekter tilknyttet nasjonalparksentre
- Samarbeid om informasjon – skilting
- oppfølging av arbeid med forvaltningsplaner



## Noen utfordringer framover

- ”bruke – og ikke forbruke”
  - fra skyttergrav til konstruktivt spenningsfelt
- Mobilisere lokal kunnskap og stolthet – videreutvikles gjennom systematisk kompetanseoppbygging
- Definere og videreutvikle lokalt særpreg (og det man ”er god på”/har tradisjon for). Tenke helhetlig tilbud og kvalitet.
- Tverrsektorielt samarbeid – samordning av virkemiddelbruk





## Noen forvaltningsmessige utfordringer:

- Bevare naturverdier og ”stillhet og ro” samtidig som områder åpnes for mer bruk og aktivitet.
  - konflikt mellom ulike brukergrupper
  - økende motorferdsel
  - behov for økte ressurser til kartlegging, overvåking og oppsyn
  - kanalisering av ferdsel
- Utbygging i randsoner og innfallsporner til verneområder – utfordring mht samordnet planlegging etter ulike lovverk
- Opprettholdelse av landskapsverdier og –bilde med avtagende tradisjonell landbruksdrift.





## Oppgaver:

- Initiere og gjennomføre pilotprosjekt for utarbeiding av felles forvaltnings- og bruksplan for nasjonalpark og aktuell randsoner.
- Synliggjøre og videreutvikle gode eksempler på reiselivsaktivitet og tilhørende tiltak i tilknytning til store verneområder i samarbeid med relevante aktører.
- Etablere og gjennomføre pilotprosjekt for å utvikle nasjonalparksentrene som kunnskaps-/ressurssentre overfor reiseliv og lokal næringsutvikling
- Lede og videreutvikle "Samarbeidsforumet for utvikling av miljøtilpasset reiseliv"
- Sørge for kompetanseheving og informasjon om bruken av utmark generelt og nasjonalparker og andre verneområder spesielt overfor reiselivsaktører og samfunnet for øvrig





## Aktiviteter

- Miljøsertifiseringsordninger for reiselivsoperatører / guider/turarrangører.
- Skilting i Nord-Gudbrandsdalen i tilknytning til nasjonalparker og i turområder generelt
- Vegdirektoratets skiltforskrifter informasjon om Nasjonalparker, skilt ved kommunegrensen.
- Norsk Fjellmuseum (Lom) og Stabbursnes naturhus og museum - utvikle funksjonen som kunnskaps- og ressurscenter for reiseliv og lokal næringsutvikling.
- Samarbeidsforumet - to møter september 2004/februar 2005, ca 20 parter fra forvaltningen, nærings- og andre organisasjoner. Settes ned grupper som skal arbeide med gode eksempler og komme med innspill ifm revisjon av forvaltningshåndboka.
- Utvikling av overordnede retningslinjer for forvaltning og bruk av store verneområder



## Aktuelle naturbaserte reiselivstiltak og tilhørende tiltak

- Overnattings- og serveringstilbud
- Guidede turer eller turer med ledere, forskjellige slags turer
- Tilbud med flere element som natur (landskap, geologi, flora og fauna), kultur og mat
- Tilrettelagte tilbud med høstingsaktiviteter, særlig jakt, fiske,
- Aktivitetstilbud som padling, seiling, rafting, brevandring, klatring
- Aktiviteter med tematisk innhold (foto, fugletitting, "dyresafari" etc.)
- Aktivitetstilbud med naturveiledning og ferdighetstrening
- Turkart og annen informasjon og hvordan spre informasjonen og gjøre den kjent og tilgjengelig
- Skilting, informasjonstavler, merking
- Stier, rasteplasser, gapahuker, buer, utsiktsplasser m.m.
- Preparerte skiløyper
- Parkerings- og stopplasser, utsiktspunkt, utgangspunkt/startsted for stier og løyper mm

